

8 januari 2019

Ansvarig: Hans Ivarsson, Katastrof och beredskapsöverläkare

Regional plan för krisstöd vid särskild händelse

Inledning och bakgrund	3
Riskbilder och beredskapsnivåer	3
Syfte och mål	3
Ledning och samordning av Region Skånes resurser samt samverkan med andra myndigheter och organisationer	4
Regional krisstödsplan	4
Lokala krisstödsplaner	5
Lokal PKL-funktion	5
Ansvar och uppgifter	6
Larmvägar och aktivering	7
Krav på utbildning	7
Uppföljning av PKL- och POSOM-medverkan vid lokala händelser	7
Information	7
Internationella aspekter	8
Definitioner	8
Referenser	10

Inledning och bakgrund

Vid hot om eller vid inträffade olyckor är det inte bara de som drabbas av somatiska skador som behöver tas om hand. Vi har också ett ansvar för att ge drabbade och deras närmaste trygghet och mänsklig omtanke. Inte minst gäller detta de personer som har drabbats av potentiellt traumatiska händelser i ett psykiskt perspektiv. I det senare fallet kan vi också behöva hantera situationen på ett sådant sätt att vi minskar risken för posttraumatiskt stressyndrom. I skriften Krisstöd vid allvarlig händelse som är ett underlag från experter utgivet av Socialstyrelsen beskrivs dessa åtgärder ur ett teoretiskt och praktiskt perspektiv. De rekommendationer som återfinns här ligger till grund för denna plan och bör också användas i planeringen för åtgärder på lokal nivå inom Region Skåne. Vi har valt att använda begreppet krisstöd som en beteckning för organisation och åtgärder inom detta område, PKL kvarstår som beteckning på ledningen för denna organisation.

Krisstöd är en integrerad del av den katastrofmedicinska organisationen och följer därmed också den ledningsorganisation som beskrivs i Regional Katastrofmedicinsk plan för Region Skåne. Beroende på komplexiteten i den organisation som skall ledas kan krisstödet vara en funktion i katastrofledningsgruppen eller en underställd stab. En allvarlig händelse kan innebära att det endast är PKL och krisstöd som behöver vara aktiverat. En medveten analys av vilka resurser i katastrofledningsgruppen som behövs för att stödja krisstödsorganisationen måste då utföras.

Denna plan beskriver riktlinjer såväl lokalt som regionalt över hur omhändertagandet av potentiellt psykotraumatiskt drabbade i Region Skåne skall organiseras.

Varje sjukhus skall i sin katastrofmedicinska plan ha en krisstödsplan.

Riskbilder och beredskapsnivåer

Riskbilder och beredskapsnivåer beskrivs i den övergripande **Regionala katastrofmedicinska planen**.

Syfte och mål

Målet vid varje insats skall vara att de psykosociala följdverkningarna för såväl direkt som indirekt drabbade skall minimeras²

Specifika mål för den regionala krisstödsberedskapen i Region Skåne vid allvarlig händelse, överhängande allvarligt hot om eller vid en stor olycka eller katastrof är

- att kunna leda krisstödet inom Region Skåne
- att krisstödsorganisationen, lokalt och regionalt, skall kunna träda i kraft hela dygnet, årets alla dagar
- att kunna aktivera, samordna och omfördela psykosociala resurser så att så långt det är möjligt normala kvalitetskrav kan vidmakthållas.

Den regionala krisstödsledningen i Region Skåne utgår från RMKL (Regional Medicinsk Kris Ledning) och har samma befogenheter som RMKL, se Regional katastrofmedicinsk plan. Beredskapen innebär att vara beredd på en händelseutveckling utöver den normala och skall därigenom omfatta planering, genomförande och utvärdering. En väl förberedd regional PKL-organisation med goda kunskaper om såväl lokala, regionala som centrala resurser, myndigheter, kommuner och samverkande organ krävs för att uppnå dessa mål.

Regional krisstödsamordnare och befattningshavarna i lokala PKL måste ha goda kunskaper avseende Region Skånes totala resurstillgångar. Goda kunskaper om samverkansytor och kommunikationsvägar krävs för att kunna lösa uppgifter beroende på händelsens karaktär och dess aktuella läge. För att visa trovärdighet mot såväl samverkande myndigheter och organisationer som allmänheten och andra berörda krävs även goda kunskaper om lagar och förordningar som påverkar beslutsprocesserna för det aktuella scenariot.

Övningar bör genomföras regelbundet för att befästa kunskaperna hos befattningshavarna i regional och lokal PKL-organisation.

Ledning och samordning av Region Skånes resurser samt samverkan med andra myndigheter och organisationer

RMKL leder och samordnar insatser i Region Skåne vid särskild händelse, allvarligt hot om eller vid en stor olycka eller katastrof. RMKL leder även samordning av och information om krisstödsresurser. Ledningsstrukturen för RMKL ska fungera oberoende av händelsens slag och omfattning. Insatser ska i första hand ledas på lokal nivå. RMKL ska samverka med berörda myndigheter och organisationer enligt fastställda rutiner. Dessa ska bidra till att lämpliga resurser snabbt och effektivt kan utnyttjas.

Regional krisstödsplan

Området för Krisberedskap, säkerhet och miljöledning (KSM) ansvarar för att uppdatera och revidera den regionala krisstödsplanen och detta samordnas med revidering av övriga regionala planer. KSM har ansvaret för att den regionala krisstödsplanen blir känd av katastrofkommittéerna för respektive sjukhus, primärvården och övriga samverkande organisationer. De har i sin tur ansvaret för att planen blir känd i den egna organisationen.

Den övergripande regionala katastrofmedicinska planen är tillsammans med tillhörande delplaner, bland annat denna krisstödsplan, styr- och måldokument för den katastrofmedicinska planeringen inom region Skåne. Den regionala krisstödsplanen ligger till grund för sjukvårdens lokala katastrofmedicinska planer

Lokala krisstödsplaner

Sjukhusens och primärvårdens krisstödsplaner ska utformas på det sätt som beskrivs i den regionala krisstödsplanen. De ska revideras regelbundet eller när KSM begär det. Alla lokala krisstödsplaner ska vara kända i de egna organisationerna och ska skickas till KSM efter varje revidering.

Lokal PKL-funktion

Lokal ledningsgrupp för krisstöd (PKL) ska organiseras av den lokala katastrofledningen (särskild sjukvårdsledning) inom följande sjukhus:

- Skånes universitetssjukhus
- Lasarettet i Trelleborg
- Helsingborgs lasarett
- Ängelholms sjukhus
- Centralsjukhuset i Kristianstad
- Hässleholms sjukhus
- Ystad lasarett
- Landskrona lasarett

Även om inte någon särskild händelse eller katastrof inträffat i Region Skåne kan den lokala PKL och krisstödsorganisationen behöva aktiveras, exempelvis vid:

- Nationell och internationell särskild händelse eller katastrof där många av Sveriges invånare direkt eller indirekt drabbats
- Annan potentiellt psykotraumatisk händelse

Ansvar och uppgifter

Stöd åt potentiellt psykotraumatiskt drabbade ska organiseras så enkelt som möjligt för ett snabbt omhändertagande. Vid en mindre händelse ska sjukvårdens normala verksamhet erbjuda krisstöd vid somatisk klinik eller vårdcentral. Som vägledning för krisstödet rekommenderas "Psykologisk första hjälp" från Katastrofpsykiatriskt centrum.

Vid ett något större antal potentiellt psykotraumatiskt drabbade sätts i första hand lokal PKL-organisation in. Beslut om detta fattas vid berört sjukhus. Detta innebär att insatt lokal PKL-organisation i många fall blir den som själv leder och samordnar den aktuella händelsen. Ledning och samordning innebär i detta fall utnyttjande av dels det egna sjukhusets resurser, dels kontakt och samordning med primärvårdens enheter samt samverkan med berörda primärkommunala krisstödsgrupper och andra stödjande organisationer (t.ex trossamfund och frivilligorganisationer).

Det är en strävan att krisstödet organiseras på ett sådant sätt att de drabbade kan få de olika stödkomponenterna på samma ställe (one stop shop). Ett sådant stödcentrum kan arrangeras både på sjukhus med stöd från primärkommunens krisstöd och/eller av kommunen med stöd från Region Skånes resurser från sjukhusens krisstödsorganisation eller från primärvården.

Om lokal PKL-organisation bedömer att det behövs mer resurser än man förfogar över kontaktas Tjänsteman i Beredskap (TiB).

Inom RMKL tar i detta fall Regional Läkare i Beredskap (RLB) ansvar för funktionen regional PKL-samordnare för fortsatt bedömning av händelsen och dess konsekvenser. Vid behov kan företrädare för lokala PKL organisationer kallas in för en gemensam bedömning av händelsen och på så sätt skapa samsyn vad gäller åtgärder och information. Regional PKL leds därefter från RMKL.

Vid allvarliga händelser och vissa hotsituationer larmas RMKL direkt via SOS Alarm AB eller av någon samverkande organisation eller myndighet. Närmast berörda sjukhus larmas direkt av SOS Alarm AB eller av TiB. I en sådan situation tar RMKL kontakt med berörda sjukhus för ytterligare information och förfrågan om behov av stöd. Detta gäller också krisstödsfunktionen.

RMKL har möjlighet att samråda med företrädare för psykiatrin.

Som ovan beskrivits skall strävan vara att den psykosociala insatsen så långt det är möjligt leds från den lokala PKL-organisationen omfattande också samverkan med berörda kommunala krisstödsgrupper och stödjande organisationer. Vid stora händelser när regional PKL krävs för att samordna resursutnyttjandet inom regionen kan det dock bli aktuellt att den regionala PKL-organisationen också får en samverkande roll mot vissa POSOM-grupper och stödjande organisationer. Det är i detta fall synnerligen viktigt att den regionala PKL-samordnaren klarlägger samordningsansvaret över ytan med eventuella tidigare insatta lokala PKL-organisationer så att otydligheter inte uppstår.

Primärvårdens enheter (privata och Primärvården Skåne) utgör också en viktig resurs vad gäller krisstöd. Dessa samordnas när det gäller den lokala händelsen genom den lokala PKL-gruppen. Vid den större händelsen kan det bli aktuellt att samordning sker av den regionala PKL-samordnaren. Även i detta fall är det av yttersta vikt att den regionala PKL-samordnaren

klarlägger samordningsansvaret över ytan med lokala PKL-grupper så att otydligheter inte uppstår.

Vad gäller behov av avlastningssamtal och kamratstöd för insatspersonal styrs och samordnas dessa på samma sätt. Leds den aktuella händelsen av lokal PKL-grupp styrs och samordnas detta också av denna. Vid den större händelsen när regional PKLsamordning erfordras samordnas också vid behov dessa aktiviteter från regional nivå.

Vad gäller stöd åt hörselskadade kan sådant hämtas hos Hörsel- och dövenheten vid Skånes Universitetssjukhus Lund/Malmö. Krisgruppen för döva kan nås via PKL-gruppen på detta sjukhus.

I de lokala kristödsplanerna skall man också planera för hur kristödet skall organiseras om de drabbade behöver stöd av tolk.

Larmvägar och aktivering

Normal larmväg vid behov av Regional PKL är via SOS Alarm AB eller direkt till TiB, som i sin tur kontaktar RLB. RLB kan samråda med kristödsrådet om vilket psykosocialt stöd som behövs. Alla larmlistor ska vara kända och kunna aktiveras snabbt både på lokal och regional nivå.

Krav på utbildning

Personal i lokal och regional PKL ska ha grundläggande kunskaper i ledning vid särskild händelse, stabsmetodik och goda kunskaper i Psykologisk Första Hjälpen.

Uppföljning av PKL- och POSOM-medverkan vid lokala händelser

Händelser oberoende av omfattning där PKL med eller utan medverkan av Kommunalt kristöd har varit, alternativt borde ha varit aktiverat, ska följas upp av KSM. Dessa händelser ska rapporteras av lokal PKL till KSM. Erfarenheter från lokala händelser ska dokumenteras och ingå i en regional kunskapsbank och kunna användas i planering och förberedelser inför kommande händelser.

Information

RMKL ska sammanställa information för rådgivning till sjukvården och allmänheten tillsammans med PKL-cheferna. All information som lämnas ut ska vara lika till sitt innehåll. Informationen bör även vara tillgänglig för invånare som inte behärskar det svenska språket, har minskad läsförståelse eller har syn- eller hörselskada.

Internationella aspekter

Region Skåne har möjlighet att samverka med Region Hovedstaden inom ramen för SBÖ (Sjukvårdsberedskap Öresund) i samband med stora olyckor eller katastrofer.

För Krisstödsverksamheten kan samverkan bli aktuell vid tillfällen då personer bosatta i Sverige råkar ut för en händelse i Danmark. Som en följd kan då personal från Region Skåne skickas över till Danmark för stöd. Även det omvända förhållandet kan givetvis inträffa.

Vid olyckor utomlands där personer bosatta i Sverige drabbats, öppnas vanligtvis en kontakt med SOS International i Köpenhamn där svensktalande tjänsteman bistår vid exempelvis hemtransport, krissamtal mm. Särskilt svensktalande kristeam kan genom SOS International skickas till olycksplatsen. Officiella kanaler via Utrikesdepartementet och polismyndigheter är viktiga kontaktytor för att nå exempelvis berörda sjukhus. Omvänt kan svenska sjukhus lämna information om utländska medborgare drabbas i Sverige. Behovet av tolkar kan här tillgodoses med sjukhusets etablerade service. SOS International skall i första hand kontakta RMKL via SOS Alarm då personer bosatta i Skåne drabbats. RMKL kontaktar därefter vid behov berörda POSOM- och/eller PKL-grupper.

Vid större händelser utomlands med många svenskar inblandade kan Utrikesdepartementet begära att Stödstyrkan aktiveras. Stödstyrkans sammansättning är flexibel och behovsstyrd. Här ingår även personal med krisstödskompetens. Kontakt mellan stödstyrkan och RMKL går i första hand via Socialstyrelsen.

Definitioner

Allmänna katastrofmedicinska termer definieras i den övergripande regionala katastrofplanen.

- **Särskild händelse** är en händelse som kräver att sjukvården leds i särskild ordning
- **PKL-grupp** – ledningsgrupp inom landstinget med uppgift att leda och samordna hälso- och sjukvårdens psykologiska, sociala och psykiatriska stödinsatser till drabbade, närstående och personal vid allvarlig händelse.
- **POSOM** – Psykologiskt och socialt omhändertagande vid stora olyckor och katastrofer (kommunal resurs). En successiv övergång till begreppet Kristöd sker.
- **Regional krisstödsamordnare** – funktion i RMKL som svarar för att ta fram beslutsunderlag kring behov av regional samordning av krisstödsinsatser samt tillgång till resurser inom detta område. Funktionen utgör chefen RMKL:s stöd vad gäller beslut inom detta område.

- **Regional PKL-företrädare** – Regional PKL-företrädare bistår KSM vid planering av krisstödsverksamhet.
- **PKL-chef** är den person som är funktionsansvarig för den lokala PKL-gruppen som ingår i den lokala katastrofledningsgruppen vid insats.
- **Lokal PKL-företrädare** – Ansvarig för planering av krisstödsverksamhet inom ramen för sjukhusets katastrofkommitté.
- **Krisstödsråd** – Består av företrädare för lokala PKL-grupper och representanter för psykiatri och biträder AKS vid planering av krisstödsverksamheten. De kan också kallas in för att stödja funktionen Regional krisstödssamordnare vid en allvarlig händelse.

Referenser

Krisstöd vid allvarlig händelse

Psykologisk första hjälpen

Modernt krisstöd

Första Hjälp vid Stress för insatspersonal

Ovanstående dokument finns att hämta på:

<http://www.neuro.uu.se/forskning/forskningsgrupper/katastrofpsykiatri/rad-och-behandling/for-professionella/krisstod/>